

Kohtuotsuste tõhus täitmine Euroopa Liidus: võlgniku vara läbipaistvus

Euroopa Parlamendi 22. aprilli 2009. aasta resolutsioon kohtuotsuste tõhusa täitmise kohta Euroopa Liidus ja võlgniku vara läbipaistvuse kohta (2008/2233(INI))

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse EÜ asutamislepingu artiklit 65;
 - võttes arvesse komisjoni 6. märtsi 2008. aasta rohelist raamatut „Kohtuotsuste tõhus täitmine Euroopa Liidus: võlgniku vara läbipaistvus” (KOM(2008)0128 lõplik);
 - võttes arvesse komisjoni 24. oktoobri 2006. aasta rohelist raamatut kohtuotsuste täitmise tõhustamise kohta Euroopa Liidus: pangakontode arestimine (KOM(2006)0618) ning Euroopa Parlamendi 25. oktoobri 2007. aasta resolutsiooni samal teemal¹;
 - võttes arvesse oma 18. detsembri 2008. aasta resolutsiooni soovitustega komisjonile e-kohtu keskkonna küsimuses²;
 - võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee 3. detsembri 2008. aasta arvamust;
 - võttes arvesse Euroopa andmekaitseinspektori 22. septembri 2008. aasta arvamust;
 - võttes arvesse kodukorra artiklit 45;
 - võttes arvesse õiguskomisjoni raportit ning majandus- ja rahanduskomisjoni arvamust (A6-0252/2009),
- A. arvestades, et subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõtete kohaselt saab ühenduse õigusakti vastuvõtmist piiriülest mõju omavates tsiviilasjades tehtava õigusliku koostöö valdkonnas kaaluda üksnes siis, kui on võimalik tõendada, et siseturu loomise või toimimise takistust ei ole võimalik liikmesriikide tasandil kõrvaldada;
- B. arvestades, et hilinenud maksmine ja võlgade maksmata jätmine kahjustab ettevõtjate ja tarbijate huve, eriti siis, kui võlausaldajal ja õiguskaitseasutustel ei ole teavet võlgniku asukoha ega tema vara kohta; arvestades, et olukorda raskendab praegune majanduskliima, milles rahavood on hädavajalikud ettevõtjate püsijäämiseks;
- C. arvestades, et teisest riigist võla kättesaamisega seotud probleemid võivad ELis olla suureks takistuseks maksekäskude vabale ringlusele ning raskendada õiguskaitse kättesaadavust; arvestades lisaks, et juhul kui kohtuotsuseid ei saa täita, ohustatakse sellega õigusemõistmist ja ärimoraalinorme;
- D. arvestades, et üldiselt on võla kättesaamine suureks probleemiks ning olukorra muudavad halvemaks juhtumid, mil võlga nõutakse tagasi teisest riigist, eriti

¹ ELT C 263 E, 16.10.2008, lk 655.

² Vastuvõetud tekstid, P6_TA(2008)0637.

väikeettevõtete puhul, kelle käsutuses ei ole spetsialiseerunud juriste ega võla sissenõudmisele pühendunud osakondi ning kes tihti asetatakse ebameeldivasse olukorda, kus neil tuleb rakendada töötajaid, nappe rahalisi vahendeid ja ennekõike aega tootmistegevuse asemel hoopis kõnealuse probleemi lahendamiseks;

- E. arvestades, et on alust arvata, et hilinevad maksete direktiivi¹ ei järgita piisavalt või see ei ole piisavalt tuntud; arvestades, et kui seda direktiivi praegu ajakohastatakse ja nõuetekohaselt rakendatakse, võiks see aidata oluliselt vähendada hilinevad makseid ja maksmata jätmist;
- F. arvestades, et liikmesriikide lepingu- ja maksejõuetusõiguse eri süsteemides on väga suured lahknevused selles, kuidas võlausaldajad võivad lepingu sõlmimisel võlga tagada, eriti omandiõiguse säilitamise klauslite või teiste sarnaste mehhanismide kasutamise teel, millest mõnikord nende lahknevuste tõttu kõrvale hoitakse;
- G. arvestades, et kohtuotsuste tõhusat täitmist käsitlevate ühenduse õigusaktide vastuvõtmine peab puudutama kõiki võlgnikke, tegemata *a priori* vahet hea- ja pahausksetel võlgnikel;
- H. arvestades, et võlgade maksmise vältimise, hilinevad maksmise ja maksmata jätmise probleeme raskendab tavaliselt osapoolte hooletus lepingueelsetes ja lepingulistes suhetes; arvestades, et on vaja asetada rohkem rõhku ärilisele teadlikkusele ja võimalusele kasutada ühise tugiraamistiku alusel „Euroopa stiilis” valikulisi klausleid, mis tagaksid, et osapooled võtavad neid küsimusi oma ärisuhte alguses nõuetekohaselt arvesse;
- I. arvestades, et Euroopa Parlamendi tähelepanu on juhitud sellele, et tõsine probleem võib tekkida piiriülestel juhtudel, millesse on kaasatud tõrksad võlgnikud ehk isikud, kes võiksid oma võlad tasuda või oma kohustused täita, kuid ei tee seda, või isikud, kelle puhul on oht, et nad ei maksa võlga tagasi isegi siis, kui nende suhtes on tehtud kohtuotsus; arvestades, et näib, et sellistel isikutel on tihti olulisi varasid erinevates üksustes, esindajate käes ja sihtasutustes ning kohtuotsuseid ei saa ilma nõutava teabeta edukalt täita; arvestades, et kõnealust teavet on sageli vaja saada tõrksa võlgniku teadmata, sest tal on tihti võimalik vara kiiresti teise jurisdiktsiooni viia;
- J. arvestades, et Euroopa Parlamendi tähelepanu on lisaks juhitud sellele, et teatavad suveräänsed riigid ei täida teises riigis tehtud vahekohtu või kohtuotsuseid ning selle tulemusel on tekkinud nn spekulantfondid (*vulture funds*), mis omandavad „suveräänse” võla palju väiksema summa eest ning püüavad siis kohtuotsuse täitmisest kasu lõigata; arvestades, et ilmselt oleks parem ja õiglasem anda algsetele võlausaldajatele vahendid hüvituse taotlemiseks;
- K. arvestades, et ühe argumendina tuuakse välja, et vähestel riikidel puuduvad varad väljaspool oma piire ning kui võlausaldajal ei ole väljavaadet, et kohtuotsus täidetakse (ainult) tema enda liikmesriigis või asjaomases riigis, on ainus tõhus võimalus saada õiguskaitset välisriigi kohtute, eelkõige teiste ELi liikmesriikide kohtute kaudu;

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. juuni 2000. aasta direktiiv 2000/35/EÜ hilinevad maksmisega võitlemise kohta äritehingute puhul (EÜT L 200, 8.8.2000, lk 35).

- L. arvestades, et Brüsseli I määruse¹ kohaselt on igal liikmesriigil oma ajutised meetmed, mida kujundatakse ja reguleeritakse siseriikliku õiguse järgi, ning nimetatud määruse kohaselt ei kohaldata vastastikust tunnustamist ja kohtuotsuste täitmist *ex parte* korralduste suhtes; arvestades, et *inter partes* korraldusi täidab pädev kohus lähima samaväärse parandusmeetmega, mida sellel kohtul on võimalik kasutada;
- M. arvestades, et ajutiste meetmete alla kuuluvad: i) korraldused avalikustada teave vara kohta, mille suhtes võib kohaldada kohtuotsuse täitmise meetmeid, ii) korraldused kaitsta vara kuni kohtuotsuse täitmiseni ja iii) korraldused, mis võivad samuti esineda ajutise maksekäsuna, mille alusel võlausaldajale tasutakse võlg viivitamatult, enne vaidluse lahendamist;
- N. arvestades, et ajutiste meetmete võimaldamisel tuleks kohaldada Euroopa Kohtu kohaldatavate tingimustega sarnaseid tingimusi, nimelt võlausaldaja peaks veenma kohut, et tal on põhjendatud nõue (täitmisele kuuluv õigus kohtuotsuse kujul või ametlik juriidiline dokument või nõuet toetav tõend *prima facie* kohtuasja kohta – *fumus boni juris*), ning et tema nõue on kiireloomuline (reaalne oht, et ilma meetmeid võtmata võib nõude täitmine nurjuda (*periculum in mora*)), ning arvestades, et selliste meetmete võimaldamise puhul võib nõuda tagatise esitamist;
- O. arvestades, et väiksemate juhtumite puhul, eriti kui kohtukulud võivad saada takistuseks, võrdub hilinevad õigusemõistmine õigusemõistmisest keeldumisega, ning arvestades, et suuremate juhtumite puhul võib suurimaks takistuseks saada teabe puudumine varade kohta; arvestades seetõttu, et pöördumine ajutiste meetmetega seotud korralduste poole võiks olla mõlemat liiki juhtumite puhul hea lahendus;
- P. arvestades lisaks, et igasuguseid ühenduse meetmeid teabe kättesaadavaks tegemiseks tuleb samuti kaaluda selliste mõlemat liiki juhtumite taustal, mille puhul teabe puudumine toob kaasa suure ebaõigluse; arvestades, et kui võlausaldajal ei ole teavet võlgniku (ja *a fortiori* tõrksa võlgniku) vara kohta, mida võib kaasata kohtuotsuse täitmisesse, ei ole võlausaldajal võimalik kohtuotsust täita;
- Q. arvestades, et tavaliselt ei piirdu kõnealune probleem juhtumitega, mille puhul on juba tehtud kohtuotsus, mida ei ole täidetud: see võib tekkida ka enne, kui võlgade sissenõudjad oma nõude esitavad;
- R. arvestades siiski, et on äärmiselt vajalik, et kõik kavandatavad meetmed oleksid proportsionaalsed; arvestades lisaks, et nendega ei tuleks mitte lihtsalt dubleerida seda, mida on võimalik juba saavutada olemasolevate riiklike meetmetega, neid tuleks kohaldada vaid piiriüleste nõuete suhtes ning vältida tuleks mittevajalikku ja ebakohast ühtlustamist;
- S. arvestades, et mõningast muret on väljendatud asjaolu pärast, et teatavad ideed kohtuotsuste tõhusa täitmise kohta Euroopa Liidus võlgniku vara läbipaistvuse abil võivad rikkuda põhiõigusi, sealhulgas eraelu puutumatuse õigust (andmekaitse), kahjustada menetlusega seotud tagatise ning olla vastuolus paljude liikmesriikide põhiseaduslike tavade;

¹ Nõukogu 22. detsembri 2000. aasta määrus (EÜ) nr 44/2001 kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades (EÜT L 12, 16.1.2001, lk 1).

- T. arvestades, et igasugused ettepanekud peavad olema kulusäästlikud ja kaasatud ühenduse poliitika muudesse valdkondadesse, et vältida meetmete mittevajalikkust kattuvust,
1. tervitab eespool nimetatud komisjoni 6. märtsi 2008. aasta rohelist raamatut, sest see panustab Lissaboni strateegiasse;
 2. nendib, et võlgniku kohustuste täitmise saavutamiseks vajaliku info läbipaistmatus on vastuolus hea usu ja varalise vastutuse ühiste põhimõtetega; rõhutab, et teabe puudumine täitesüsteeme käsitlevate siseriiklike õigusaktide kohta ja nende ebatõhusus võivad aeglustada ühise siseturu rajamist ja toovad kaasa tarbetuid kulusid;
 3. märgib, et hilinevad maksed, maksmata jätmine ja võlgade sissenõudmise raskused kahjustavad võlausaldajatest ettevõtjate ja tarbijate huve, vähendavad siseturu usaldusväärsust ja nõrgendavad õiguse toimivust;
 4. toetab parema õigusloome põhimõtetel tuginevat integreeritud ja tõhusat strateegiat ning on seisukohal, et eesmärgiks tuleb seada maksmine, mille puhul tagatakse mittediskrimineerimine, tundlike andmete kaitse ja õiguslikud tagatised proportsionaalsete meetmetega, mis annavad vajaliku läbipaistvuse ja vähendavad märkimisväärselt menetlemis- ja halduskulusid;
 5. rõhutab, et lisaks avalikult kättesaadavale teabele peaksid võlausaldajale olema pädeva asutuse kontrolli all või vahendusel kättesaadavad andmed, mis on vajalikud täitemenetluse algatamiseks ja võla sissenõudmiseks kogu siseturul hõlpsasti kohaldatavate menetluste abil;
 6. nõustub komisjoniga, et võla teisest riigist kättesaamine kohtuotsuste täitmise kaudu on siseturul suur probleem, kuid on arvamisel, et komisjoni väljapakutud lahendused vajavad täiendamist, et tegeleda piisaval määral kõige keerukama probleemiga, milleks on tõrksad võlgnikud;

Ettepanek koostada käsiraamat riikide täitemenetluse seaduste ja tavade kohta

7. märgib, et kõnealuse käsiraamatu koostamine ja ajakohastamine võib olla töömahukas ja kulukas ning hüvitust taotlevate isikute jaoks võib olla lihtsam, kui on kehtestatud ühtne kord, ning et enamikul juhtudel peab võlausaldaja küsima nõu asjaomase välisriigi kohtupiirkonnas töötavalt juristilt; on siiski seisukohal, et ühtlustatud versioon võib olla kasulik toimiva piiriülese korra puudumisel;
8. on veendunud, et kasulik oleks koostada riiklikud kataloogid välisriikide juristide kohta, kes kasutavad oma siseturu õigusi vastavalt direktiividele 77/249/EMÜ¹ ja 98/5/EÜ²; juhib tähelepanu asjaolule, et selliste riiklike kataloogide lingid võiksid olla komisjoni veebisaidil ja need võiksid käsiraamatut täiendada;

¹ Nõukogu 22. märtsi 1977. aasta direktiiv 77/249/EMÜ õigusteenuste osutamise vabaduse tulemuslikuma elluviimise kohta (EÜT L 78, 26.3.1977, lk 17).

² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. veebruari 1998. aasta direktiiv 98/5/EÜ, millega hõlbustatakse alalist tegutsemist advokaadi kutsealal muus liikmesriigis kui see, kus omandati kutsekvalifikatsioon (EÜT L 77, 14.3.1998, lk 36).

Avalikes registrites oleva teabe hulga suurendamine ja registritele juurdepääsu parandamine

9. ei poolda põhjendamatu, vahettegematu ja suvalise juurdepääsu andmist rahvastiku-, sotsiaalkindlustus- ja maksuregistri igat liiki andmetele ning toetab asjakohast ja proportsionaalset raamistikku kohtuotsuste tõhusa täitmise tagamiseks Euroopa Liidus;
10. väidab, et juurdepääs rahvastikuregistri (kui selline register on olemas) võiks olla kasulik selleks, et otsida üles raskustes üksikisikud, kes ei ole maksnud elatusraha või tasunud isiklikke laene, ning vältida kuritarvitusi;
11. on arvamisel, et kuigi teatavates jurisdiktsioonides on eduka uuendusena lubatud suuremat juurdepääsu sotsiaalkindlustus- ja maksuregistritele, on samuti vaja tagada andmekaitse ja konfidentsiaalsuse eeskirjade täitmine; juhib tähelepanu asjaolule, et see on üldsuse jaoks tundlik teema; märgib lisaks, et kui teavet kasutatakse muul eesmärgil kui see, milleks seda koguti, võivad tekkida õiguslikud probleemid;
12. märgib lisaks, et maksudeklaratsioonid ja sotsiaalkindlustusregistrid on paljudes liikmesriikides konfidentsiaalsed ning seal ei kiidetaks heaks mõtet luua register, mis toob kaasa ka andmete kadumise ohu, ja seda võidakse näha täitevvõimu kuritarvitamisena;
13. kinnitab, et kui ettepanek on seatud eesmärgi suhtes ebaproportsionaalne, võib see kaasa tuua kuritarvitamise ning rikkuda õigust eraelu puutumatusele;

Teabe vahetamine täitevasutuste vahel

14. on arvamisel, et ideed parandada koostööd riiklike täitevasutuste vahel võib olla mõtet edasi arendada, kuid juhib tähelepanu asjaolule, et selliseid asutusi ei ole kõikides liikmesriikides;

Võlgniku vara deklaratsioon

15. on seisukohal, et võlgniku vara deklaratsioon võib osutada kasulikuks kohtuotsuse täitmisega seotud menetluses, mille puhul saab seda toetada siseriikliku õiguse raames kehtestatud sanktsioonidega;
16. on arvamisel, et selles valdkonnas ei ole ühenduse meetmeid vaja võtta, kui ei ole tõendatud, et liikmesriikide olemasolevad vahendid ei ole tõhusad;

Muud meetmed

17. teeb ettepaneku kaaluda ideed kehtestada ühenduse ajutine meede lisaks siseriiklike kohtute ajutistele meetmetele; on seisukohal, et ühenduse ajutine meede võiks olla lihtne, paindlik menetlus, mida saaks jõustada kogu ELis, vältides niiviisi viivitusi ja tarbetuid kulusid; on arvamisel, et selline menetlus oleks ka tõhus ja õiglane kolmandate isikute suhtes;
18. teeb ettepaneku, et sellist meetdet võiks kohaldada ka vahekohtu esitatud nõuete suhtes ning seda võiks samuti arvesse võtta Brüsseli I määruse järgmisel läbivaatamisel;
19. kutsub komisjoni üles käsitlema kõnealust küsimust prioriteedina ja viima läbi a) probleemi üksikasjaliku hindamise, b) võimalike ühenduse õigusaktide otstarbekuse

uuringu ja c) piiriülestes aspektidega piirduda võivate ühenduse õiguskaitsevahendite mõju analüüsi; on seisukohal, et komisjoni uuringus tuleks samuti määrata kindlaks sobiv õiguslik alus ja seda nõuetekohaselt põhjendada mis tahes kavandatava ühenduse õigusakti jaoks, mis peaks piirduma piiriülestes juhtumitega ning täiendada ja mitte takistama selles valdkonnas kehtivate läbinisti siseriiklike õiguskaitsevahendite kohaldamist;

20. nõuab tungivalt, et komisjon kaaluks põhjalikult lepinguelseid ja lepingulisi meetmeid, mida saaks siduda ühise tugiraamistiku arendamisega, ning kõiki võimalikke sellest lähtuvaid vahendeid tagamaks, et Euroopa piiriülestes lepingute pooled võtaksid lepingut sõlmides arvesse hilinenud maksmise ja maksmata jätmisega seotud küsimusi;
21. ootab huviga hilinenud maksete direktiivi läbivaatamist ning nõuab tungivalt, et komisjon viiks selle praegust majanduskliimat arvestades läbi võimalikult kiiresti;
22. soovib korraldada uuringu, mis käsitleks lahknevaid riiklike õiguslikke lähenemisviise omandiõiguse säilitamisele ja teistele sarnastele mehhanismidele, et tagada nende vastastikune tunnustamine;
23. teeb ettepaneku, et kohtuotsuses tunnustatud varaliste õiguste omandaja peaks saama oma õigusi teostada õiguste üleandjaga samadel tingimustel;

o

o o

24. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule, komisjonile ja liikmesriikide parlamentidele.